

Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
HELYI TANTERV
9-12. ÉVFOLYAM

2020

Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással.” (Kölcsey Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is a záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzéket, az ítélőképességet, az erkölcsi érzékenységet. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

Célok és feladatok:

- cél, hogy a diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát.

Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.

- A tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.

- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a diákokra hatalmas információ-mennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusán és kritikusan használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a diákok rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfaj-történeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában. Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmi-társadalmi folyamataként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. *Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése.* Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzéket, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.
- Cél, hogy a tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a diákoknak meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középiskolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberekké neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni.
- Alakuljon ki a diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK 9-12. ÉVFOLYAM

A pedagógia történetében nagyon sokféle tanulási és oktatási stratégia létezik. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. Gondolkodni és beszélni tanít (Babits, 1908.). A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat, személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének

kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok, stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 3. szakaszának 1-2. évében (9-10. évfolyam) a javasolt tanulásszervezési módok: a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása, az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása, a gamifikáció. Javasolt az összetett gondolkodás kialakítása tanári kalauzzal.

A képzés 3. szakaszának 3-4. évében az önálló, illetve a kooperatív csoportokban kialakított munkavégzés kiemelt jelentőségű az érettségi, illetve a továbbtanulás szempontjából. Ajánlott a hagyományos és digitális technikák bekapcsolása a tananyag-feldolgozásba, az összetett gondolkodási műveletek fejlesztése (absztrakció, elemzés, analógia alapján gondolkodási műveletek felismerése, új gondolkodási műveletek elsajátítása, kognitív struktúrák felismerése és megalkotása, stb.).

Tanulásszervezési módok

Javasolt a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).

Továbbra is javasolt: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.

A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasolt az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Esszéírás, gondolattérképek, fürtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa). Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára). A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban kiemelt jelentősége van) pl.: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok készítése, meghívott előadók meghallgatása)

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A kerettanterv elkészítői érezhetően minimum két különféle, jelenleg forgalomban lévő tankönyvet vettek alapul (érezhetően elkülönül a 9-10. évfolyam a másik kettőtől – bár ezek önmagukban sem egységeselek), ezért a helyi tanterv átdolgozói a munka leadásáig nem találtak megfelelően adaptálható, mind a négy évfolyamon megfelelően használható munkát. Így a jelen tantervhez illő tankönyvek még nem állnak rendelkezésre.

Tantárgyi struktúra és óraszámok

ÓRASZÁMOK A KERETTANTERVBEN JAVASOLTAKHOZ KÉPEST				
tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
magyar nyelv	1	1	1	1
irodalom	2	3	3	3

Jelen tanterv számol a maximum 10%-os órakerettel. Az órakeret egy részét olyan téma feldolgozására szántuk, amely nem része a kerettantervnek, másik részét pedig a tanultak elmélyítésére, a nyelvtan és irodalom tantárgyak koncentrációjára fordítottuk.

Az irodalomból és nyelvtanból megadott témaköröket tömbösített rendszerben oktatjuk, azaz nem létezik külön irodalom és nyelvtan tárgy, hanem az éves órakeretet felhasználva a *magyar* tantárgyi órán irodalom és nyelvtan témaköri blokkok váltakoznak.

9-10. ÉVFOLYAM

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényegyet kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátnan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen

a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

Nyelvtan 9. évfolyam

Témák	Órakeret
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	11 óra
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	18 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	5 óra
ÖSSZESEN	34 óra

Témakör	Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	Órakeret 11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<p>A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése</p> <p>A kommunikáció jellemzőinek tudatosítása, hatékony alkalmazásának fejlesztése</p> <p>A nyelv zenei kifejezőeszközeinek alkalmazása</p> <p>A hallás utáni és a szóbeli szövegértési készség fejlesztése</p> <p>Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása</p> <p>Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben</p> <p>Az önálló véleményalkotás, az önreflexió fejlesztése</p> <p>A kommunikáció tényezői</p> <p>A kommunikációs célok és funkciók</p> <p>A kommunikáció jelei</p> <p>A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai</p> <p>A kommunikációs kapcsolat illemszabályai</p> <p>A hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés</p>	

TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
<ul style="list-style-type: none"> • A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói • A személyközi kommunikáció • A nem nyelvi jelek • A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói • A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre • Médiaműfajok • A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv 	<p>A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés</p> <p>Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái</p> <p>A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök</p> <p>A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei</p> <p>A reklámok hatása nyelvhasználatunkra</p> <p>Az internet mint hiteles adatforrás; plágium;</p>	
FOGALMAK	<p>kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.</p>	

6

Témakör	A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	Órakeret 18 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<p>A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak tudatosítása</p> <p>A nyelvi elemzőképesség fejlesztése</p> <p>Nyomtatott és digitális helyesírási segédletek használatának gyakorlása</p> <p>Kreatív nyelvi fejlesztés</p> <p>A nyelvi szintek, a nyelv alkotóelemei</p> <p>A szavak és osztályozásuk</p> <p>A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepe a kommunikációban</p> <p>A szószerkezetek</p> <p>A mondatrészek</p> <p>A mondatok csoportosítása</p> <p>Szórend és jelentés</p> <p>Nyelvi játékok, kreatív feladatok digitális programok használatával.</p>	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
<ul style="list-style-type: none"> • A nyelv mint jelrendszer • A nyelvi szintek • A magyar nyelv hangrendszere • Hangkapcsolódási szabályszerűségek • A szavak felépítése, a szóelemek (szótó, képző, jel, rag) • A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonszók • A szószerkezetek (szintagmák) • A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai 	<p>A jelnyelvek (pl.: a siketek jelelése)</p> <p>Fonémák más nyelvekben.</p> <p>A magyar fonémák összetevése a tanult idegen nyelvek fonémáival</p> <p>A hangok hangulata, hangszimbolika</p> <p>A tőtípusok, illetve a</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők • Az összetett mondat • Az alárendelő összetett mondatok • A mellérendelő összetett mondatok • A többszörösen összetett mondatok 	<p>toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik</p> <p>Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása</p> <p>A szófajváltás, a többszófajúság</p> <p>Rendszermondat, szövegmondat</p> <p>Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal</p> <p>A szinteződés, tömbösödés a mondatban</p>
FOGALMAK	<p>nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szó szerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései</p>	

Irodalom 9. osztály

Téma	Óraszám
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	4 óra
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	8 óra
III. A görög irodalom	11 óra
IV. A római irodalom	4 óra
V. A Biblia mint kulturális kód	12 óra
VI. A középkor irodalma	11 óra
VII. A reneszánsz irodalma	16 óra
Szabadon felhasználható órakeret	2 óra
ÖSSZESEN	68 óra

7

Témakör		Órakeret
---------	--	----------

I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom		4 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Az irodalom és hatása Karinthy Frigyes: A cirkusz</p> <p>B) Szerzők, művek párbeszéde Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal</p> <p>C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes- történetek (részletek) (1 óra)</p> <p>D) Műnemi-műfaji rendszer (1 óra)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Változatos lírai, kisprózai alkotások, szövegrészletek olvasása, közös értelmezése • Szerző, előadó, terjesztő és befogadó változó viszonyrendszere: a művészetben való részvétel lehetőségei • Nyelv és nyelviség az irodalomban: a képi és a hangzó nyelv, szóképek és retorikai alakzatok a hétköznapi és az irodalmi kommunikációban 	<p>Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról</p> <p>II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Agatha Christie: Tíz kicsi néger</p>
Fogalmak	művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

Témakörök	II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	Órakeret 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Az ősi magyar hitvilág Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek) Irodalom és mozgókép Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)</p> <p>B) A görög mitológia A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüosz, Héraklész)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A mítoszok kulturális jelentőségének megértése • Hősök és archetípusok a kortárs kultúrában, pl. populáris filmen, videojátékban vagy képregényben • Mítosz- és hőstípusok megkülönböztetése, felismerése. Mítoszok, mondák és népmesék 	<p>Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa)</p> <p>Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek)</p> <p>Jankovics Marcell: Az égisz érő fa (részlet)</p> <p>További görög mítoszok:</p>

<p>tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauroszt)</p> <p>C) Egyéb teremtésmítosz</p> <p>Babiloni teremtésmítosz (részlet)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése • Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban • A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy • Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése • A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése • A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs 	<p>Hésziodosz: Istenek születése (részletek)</p> <p>Hésziodosz: Munkák és napok (részletek)</p> <p>A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában</p>
Fogalmak	szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

Témakör	III. A görög irodalom	Órakeret 11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Az epika születése</p> <p>Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)</p> <p>B) A görög líra, az időmértékes verselés</p> <p>Alkaiosz: Az állam hajója</p> <p>Szemelvények az antik görög lírából</p> <p>Alkaiosz: Bortal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzsanyagban megjelöltek alapján • Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból • Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. 	<p>Szemelvények az antik görög lírából</p>

<p>Szapphó: Aphroditéhez Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka Anakreón: Töredék a halálról Anakreón: Gyűlölöm C) A görög dráma Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné</p>	<p>Anakreón, Szapphó, Alkaiosz, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).</p> <ul style="list-style-type: none"> • A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése • Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen, • Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése • A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése • Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése • Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában • A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése • Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása • Különböző magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, 	<p>Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüszisztraté</p>
---	---	---

	értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.
Fogalmak	eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmi, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis
Kötelező olvasmányok	Homérosz: Odüsszeia (részletek) Szophoklész: Antigoné
Memoriterek	Homérosz: Odüsszeia (részlet) Anakreón: Gyűlölöm azt...

Témakör	IV. A római irodalom		Órakeret 4 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK			Ajánlott alkotók, művek
<p>A) A polgárháborúk kora Catullus: Gyűlölök és szeretek</p> <p>B) Augustus kora Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor) Vergilius: IX. ecloga Horatius: Thaliarchushoz Ovidius: Átváltozások Pygmalion</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek. • A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése • Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata; • Irodalmi műfajok, versformák megismerése; • A görög és római kultúra viszonyának értelmezése; • A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás); 	<p>Catullus: Éljük, Lesbia</p> <p>Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoének Horatius: Licinius Murenához</p>	

Fogalmak	imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horátiusi alapelvek, ars poetica
Kötelező olvasmányok	-
Memoriterek	Catullus: Gyűlölk és szeretek

Témakör	V. A Biblia mint kulturális kód	Órakeret 12 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Az Ószövetség (részletek)</p> <p>a) Történeti könyvek Mózes első könyvéből részletek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teremtéstörténet • József <p>Mózes második könyvéből részletek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat <p>b) Tanító könyvek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zsoltárok könyve (23., 42.) <p>B) Újszövetség (részletek)</p> <p>a) Az „örömhír” Máté evangéliumából részletek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jézus Krisztus születése, megkeresztelése • Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata • Passió-történet • Jézus feltámadása <p>Lukács evangéliumából (részletek):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az irgalmas samaritánus • A tékozló fiú <p>Pál apostol Szeretethimnusza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveg hagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése • Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése • Háttérismeretek a Bibliához mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához • Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban • A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban • A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma • A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok 	<p>Szemelvények az Ószövetségből</p> <p>Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban</p> <p>Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás)</p> <p>Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarroti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)</p> <p>Szemelvények az Újszövetségből</p> <p>Az Újszövetség motívumainak megjelenése</p>

		<p>későbbi korok irodalmi alkotásaiban</p> <p>Karinthy: Barabbás</p> <p>Az Újszövetség és a film</p> <p>Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine</p> <p>Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)</p> <p>Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)</p>
Fogalmak	Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis	
Kötelező olvasmányok	Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből)	
Memoriterek	-	

Témakör	VI. A középkor irodalma	Órakeret 11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Egyházi irodalom</p> <p>a) Epika: Szent Ágoston: Vallomások (részlet)</p> <p>Halotti beszéd és könyörgés</p> <p>b) Líra Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése • A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének 	<p>Umberto Eco: A rózsza neve</p> <p>Szent Erzsébet legendája (részlet)</p> <p>Szent Margit legendája (részlet)</p>

<p>Ómagyar Mária-siralom</p> <p>B) Lovagi és udvari irodalom</p> <p>a) Epika Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)</p> <p>b) Líra Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán</p> <p>C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)</p> <p>D) A középkor világi irodalma vágánsköltészet Carmina Burana (részlet) François Villon: A nagy testamentum (részletek)</p>	<p>megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása • A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata • A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése • Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz • A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban • A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése • Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése • A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése • Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius-Dante) • Dante és Villon életműve jelentőségének megértése 	<p>Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről Kálti Márk: Képes krónika (részlet)</p> <p>Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp</p> <p>Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden</p> <p>Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái</p> <p>Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana Irodalom és színház</p> <p>Szakácsi Sándor – Óze Áron: A cella</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágánsköltészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron</p>	
<p>Kötelező olvasmányok</p>	<p>Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek) François Villon: A nagy testamentum (részletek)</p>	
<p>Memoriterek</p>	<p>Halotti beszéd és könyörgés (részlet) Ómagyar Mária-siralom (részlet)</p>	

Témakör	VII. A reneszánsz irodalma A) A humanista irodalom	Órakeret 4 óra
----------------	---	---------------------------------

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Líra Petrarca: Pó, földi kérgem Portré: Janus Pannonius Janus Pannonius: Pannónia dicsérete Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról</p> <p>b) Epika Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése • A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében • Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása • A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata • A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismétlése • Petrarca-sonett megismerése • a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével 	<p>Petrarca: Daloskönyv (részletek) Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez</p> <p>Boccaccio: Dekameron (részletek)</p>
Fogalmak	reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers	
Kötelező olvasmányok	Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	
Memoriterek	Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	

Témakör	VII. A reneszánsz irodalma	Órakeret 2 óra
----------------	-----------------------------------	---------------------------------

B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet) b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	<ul style="list-style-type: none"> • A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése • A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése • A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése • A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése 	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet) Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers) Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)
Fogalmak	bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

Témakör	VII. A reneszánsz irodalma C) A reformáció világi irodalma	Órakeret 2 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet) b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	<ul style="list-style-type: none"> • A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése • A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése • A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus 	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából A regény születése

	<p>megújulás jellemzőinek megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése 	Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)
Fogalmak	dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

Témakör	VII. A reneszánsz irodalma D) Líra a reformáció korában		Órakeret 4 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK			Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Portré: Balassi Bálint Balassi Bálint: Egy katonanének Balassi Bálint: Borivóknak való Balassi Bálint: Adj már csendességet... Balassi Bálint: Hogy Júliára találá</p> <p>b) William Shakespeare: LXXV. szonett</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása • Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) • Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai • Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban • A szonett formai változása Shakespeare-nél • A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével. 	További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek	

Fogalmak	Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett
Kötelező olvasmányok	-
Memoriterek	-

Témakör	VII. A reneszánsz irodalma E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	Órakeret 4 óra
----------------	--	---------------------------------

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	<ul style="list-style-type: none"> • Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására • A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig • A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése • Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése • Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában • A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése • A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása 	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás) Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

	<ul style="list-style-type: none"> Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása 	
Fogalmak	blank verse, commedia dell'arte, hármás színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia	
Kötelező olvasmányok	William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	
Memoriterek	-	

Nyelvtan 10. évfolyam

Témák	Órakeret
I. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	13 óra
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	15 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	6 óra
ÖSSZESEN	34 óra

Témakör	III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	Órakeret 13 óra
<p style="text-align: center;">FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése • A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban • A szövegelemző képességek fejlesztése • A szöveg fogalma, jellemzői • A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői • A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek • A szövegértélem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje • Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői • Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás • A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése • A helyesírási készség fejlesztése • Helyesírási szótárak használatának tudatosítása • A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák • Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos • Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás • A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb. • Az esszé 	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
	<p>A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet A szöveg típusai, a szöveg szerkezete A szövegkohézió (lineáris és globális) A szöveg kifejtettsége Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv) A szöveg típusai, a szöveg szerkezete Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták Az esszé A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél) Az intertextualitás A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében</p>	<p>Szövegsemantika A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)</p>
Fogalmak	szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis,	

	egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé
--	---

Témakör	Stilisztika	Órakeret 12 óra
<p style="text-align: center;">FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A stílus szerepének tudatosítása • A stiláris különbségek felfedeztetése • Az alakzatok és a szóképek hatásának, szerepének vizsgálata szövegelemzéskor • A stílus, a stilisztika, a stílustípusok • A stílusérték • A stílushatás • Stílusgyakorlatok • A hangalak és jelentés viszonyának felismertetése • Értelmezési gyakorlatok különböző beszédhelyzetekben • A mondat- és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése, tudatosítása • A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés tudatosítása • A mindennapi kommunikáció gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése • Szótárhasználat fejlesztése • A jel és a nyelvi jel fogalma, összetevői • A jel és a jelentés összefüggése, jelentéselemek • A hangalak és a jelentés viszonya, jelentésmező • Motivált és motiválatlan jelentés • A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használatuk • A mondat- és szövegjelentés 	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
<ul style="list-style-type: none"> • A stílus fogalma és hírértéke • A stílus kifejező ereje • Stílusrétegek: • társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus • Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus) • A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat) • Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés • Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/) 	<p>Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa</p> <p>Stílusparódia</p> <p>Korstílusok, stílusirányzatok</p> <p>Az íráskép stilisztikai hatásai</p> <p>Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása</p> <p>Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben 	
FOGALMAK	<p>stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés</p>

Irodalom 10. osztály

Téma	Óraszám
I. A barokk és a rokokó irodalma	7 óra
II. A felvilágosodás irodalma	29 óra
III. A romantika irodalma	9 óra
IV. A magyar romantika irodalma	26 óra
Szabadon felhasználható órakeret	-3 óra
ÖSSZESEN	68 óra

22

Témakör	I. A barokk és a rokokó irodalma	Órakeret 7 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Epika</p> <p>a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)</p> <p>b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése • A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének 	

<p>Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)</p> <p>c) Levél Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)</p> <p>d) Tudományos élet Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet) B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok Rákóczi-nóta Őszi harmat után</p>	<p>megértése az irodalmi mű elemzésében</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása • A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata • A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése, • a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével 	<p>Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)</p> <p>Apáczai Csere János: Az iskolák feletle szükséges voltáról (részlet)</p>
Fogalmak	barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat	
Kötelező olvasmányok	Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek) Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	
Memoriterek	-	

Témakör	<p>II. A felvilágosodás irodalma A) Az európai felvilágosodás</p>	Órakeret 9 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Epika Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek) Voltaire: Candide (részletek)</p> <p>b) Színház- és drámatörténet A francia klasszicista dráma Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben • Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése • Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben 	<p>Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet)</p>

<p>Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)</p> <p>c) Líra</p> <p>Robert Burns: John Anderson Robert Burns: Falusi randevú</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése • A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként • A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából • A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai • A felvilágosodás mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat 	<p>Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet)</p> <p>Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet)</p> <p>Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)</p> <p>Irodalom és színház</p> <p>Jean Racine: Phaedra (részlet)</p> <p>Pierre Corneille: Cid (részlet)</p> <p>Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)</p> <p>Irodalom és színház</p> <p>A német későklasszicista, koraromantikus dráma</p> <p>Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma</p> <p>William Blake: A tigris</p> <p>William Blake: A bárány</p> <p>Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala</p> <p>Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérr király</p>
--	---	---

Fogalmak	felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény
Kötelező olvasmányok	Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Memoriterek	-

Témakör	II. A felvilágosodás irodalma B) A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus	Órakeret 8 óra
----------------	---	---------------------------------

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Epika Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)</p> <p>b) Líra Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek) Portré: Csokonai Vitéz Mihály</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Az estve Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Csokonai Vitéz Mihály: Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése • A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében • Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti háttérének, sajátosságainak tanulmányozása • A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társzművészetek kapcsolata • a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével 	<p>Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete Csokonai Vitéz Mihály: A feredés Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek Csokonai Vitéz Mihály:</p>

		Jövendölés az első oskoláról a Somogyban Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta
Fogalmak	vatesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	

Témakör	II. A felvilágosodás irodalma D) A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban		Órakeret 11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK			Ajánlott alkotók, művek
<p>A. Líra</p> <p>Portré: Berzsenyi Dániel Berzsenyi Dániel: Osztályrészem Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz Berzsenyi Dániel: A közelítő tél Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) Kisfaludy Károly: Mohács (részlet) Portré: Kölcsey Ferenc Kölcsey Ferenc: Himnusz Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke</p> <p>B. Epika</p> <p>Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek) Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése • Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése • Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésselvetések szellemi hátterének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban • A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése 	<p>Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa! Kölcsey Ferenc: Bortal Kölcsey Ferenc: Csolnakon</p>	

<p>C. Színház és dráma Katona József: Bánk bán</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása • Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése • Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása • Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) • Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai • A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével 	<p>Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)</p> <p>Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán</p> <p>Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők</p> <p>Bohák György: A kérők</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet</p>	
<p>Kötelező olvasmányok</p>	<p>Katona József: Bánk bán</p>	
<p>Memoriterek</p>	<p>Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak) Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak) Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása) Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)</p>	

<p>Témakör</p>	<p>III. A romantika irodalma</p>	<p>Órakeret 9 óra</p>
<p>FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK</p>		<p>Ajánlott alkotók, művek</p>
<p>a) Az angolszász romantika George Byron egy szabadon választott művéből részlet Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben • Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, 	<p>Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe Irodalom és film/ tévéjáték</p>

<p>Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság</p> <p>b) A francia romantika Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)</p> <p>c) A német romantika Heinrich Heine: Loreley</p> <p>d) Az orosz romantika Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)</p> <p>e) A lengyel romantika Adam Mickiewicz: A lengyel anyához</p>	<p>történelmi és eszmei háttérének megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben • Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése • A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként • Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből 	<p>Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása Heinrich Heine: A dal szárnyára veszlek Heinrich Heine: Memento Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)</p>
--	---	---

Fogalmak	korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember
Kötelező olvasmányok	-
Memoriterek	-

Témakör	IV. A magyar romantika irodalma A. Életművek a magyar romantika irodalmából a. Vörösmarty Mihály		Órakeret 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK			Ajánlott alkotók, művek
a) Líra Szózat Gondolatok a könyvtárban A merengőhöz Az emberek Előszó A vén cigány b) Drámai költemény Csongor és Tünde	<ul style="list-style-type: none"> • A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint • Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése • Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése • A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése • Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésselvetések szellemi hátterének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban • A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai 	Epika Zalán futása (Első ének, részlet) Magyarország címere Virág és pillangó Liszt Ferenchez Az élő szobor Ábránd Fóti dal	

	kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése	
	<ul style="list-style-type: none"> • Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása 	
Fogalmak	rapszódia, drámai költemény	
Kötelező olvasmányok	Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde	
Memoriterek	Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriterek felújítása) Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet) Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)	

Témakör	IV. A magyar romantika irodalma A. Életművek a magyar romantika irodalmából b. Petőfi Sándor	Órakeret 10 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Líra A négyökrös szekér A bánat? egy nagy oceán A természet vadvirága Fa leszek, ha... Reszket a bokor, mert... Minek nevezzetek?</p> <p>Egy gondolat bánt engemet</p> <p>A puszta, télen vagy Kis-Kunság A XIX. század költői Fekete-piros dal</p> <p>b) Epika A helység kalapácsa (részlet) Az apostol (részlet)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén • Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése • A költő epikájának (Az apostol, A helység kalapácsa) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül • Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai • A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében • Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében 	<p>Hortobágyi kocsmárosné Isten csodája A virágnak megtiltani nem lehet Szeget szeggel Csokonai Megy a juhász számaron Szeptember végén Beszél a fákkal a bús őszi szél Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes Pacsirtaszót hallok megint Szabadság, szerelem</p> <p>Úti levelek (részletek)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése • A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történeteiben 	
Fogalmak	népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz	
Kötelező olvasmányok	Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)	
Memoriterek	Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy ocean... Petőfi Sándor: Fa leszek, ha... Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)	

Témakör	IV. A magyar romantika irodalma A. Életművek a magyar romantika irodalmából c. Jókai Mór	Órakeret 7 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
a) Elbeszélések A tengerszem tündére A huszti beteglátogatók b) Regények Az arany ember	<ul style="list-style-type: none"> • Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása • Legalább egy regény önálló elolvasása • Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe • A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése • Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal • Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemlet alapfogalmainak segítségével 	A megölt ország A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok

Fogalmak	irányregény, utópia, szigetutópia
Kötelező olvasmányok	Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella) Jókai Mór: Az arany ember
Memoriterek	-

Témakör	IV. A magyar romantika irodalma B. Tudományos élet a romantika korában	Órakeret 1 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet) Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	•	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet) Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)
Fogalmak	nemzeti szemlélet, korszerű népiesség	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

11-12. évfolyam

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs

helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képesse váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésfelvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „A XX. századi történelem az irodalomban” című anyagrész. A témakör oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem kataklizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjenek erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.

- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésselvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

Nyelvtan 11. évfolyam

Témák	Órakeret
I. Retorika- a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés	11 óra
II. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	7 óra
III. Szótárhasználat	2 óra
IV. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma, nyelvünk helyzete a határon túl	8 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	6 óra
ÖSSZESEN	34 óra

34

Témakör	I. Retorika- a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés	Órakeret 11 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> • A retorika alapfogalmainak megismertetése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban • A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése • Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése • A szónok tulajdonságai, feladatai • A szónoki beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig • Az érv, érvelés, cáfolat megértése • Az érvelési hibák felfedeztetése • A hatásos előadásmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása 	

	<ul style="list-style-type: none"> Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása
TÖRZSANYAG	
	Ajánlott tananyag
<p>A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma</p> <p>A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései</p> <p>A szóközi beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik</p> <p>Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok</p> <p>Az érvelés módszere</p> <p>A retorikai szövegek kifejezőeszközei</p> <p>A kulturált vita szabályai</p> <p>A befolyásolás módszerei</p>	<p>Retorika az ókorban</p> <p>Retorika a középkorban</p> <p>Néhány történeti értékű és jelenkori szóközi beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása</p> <p>A szójáték és a retorika</p> <p>Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek alkotásában.</p> <p>Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció).</p>
Fogalmak	retorika, szóközlet, a szóköz feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszédfajták; a szóközlet részei, szerkezete, felépítése

35

Témakör	II. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	Órakeret 7 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése 	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
<p>A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során</p> <p>A társalgás udvariassági formái</p> <p>A beszédaktus</p> <p>Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)</p>		<p>A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont</p> <p>Kommunikáció és pragmatika</p>
Fogalmak	megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv	

Témakör	III. Szótárhasználat	Órakeret 2 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása: értelmező szótár, történeti-etimológiai szótár, szinonimaszótár, helyesírási szótár, 	

	szlengszótár, nyelvművelő kézisztár, Magyar Történelmi Szövegtár, írói szótárak, tájszótár
TÖRZSANYAG	
-	-
Fogalmak	értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár

Témakör	IV. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma, nyelvünk helyzete a határon túl	Órakeret 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> • A nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia tudatosítása • A nyelvjárások nyelvhasználati sajátosságainak megismertetése • A nyelvi tervezés elveinek és feladatainak megismertetése • A nyelv társadalmi tagozódásának vizsgálata 	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjárások és a nyelvi norma Nyelvünk helyzete a határon túl Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés		Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései
Fogalmak	nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek	

36

Irodalom 11. osztály

Téma	Óraszám
I. A klasszikus modernség irodalma	38 óra
II. A magyar irodalom a XX. században	44 óra
III. A modernizmus irodalma	17 óra
Szabadon felhasználható órakeret	3 óra
ÖSSZESEN	102 óra

Témakör	I. A klasszikus modernség irodalma A. A nyugat-európai irodalom	Órakeret 10 óra
----------------	--	----------------------------

B. Az orosz irodalom		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) A nyugat-európai irodalom</p> <p>a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)</p> <p>b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaszoba)</p> <p>B) Az orosz irodalom</p> <p>a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg</p> <p>b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)</p> <p>c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála</p> <p>a) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi</p> <p>C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai</p> <p>a)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása • Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása • A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján • A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése • Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével • Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése • Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban • A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése 	<p>Charles Dickens: Twist Olivér</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)</p> <p>Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek</p> <p>Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr</p> <p>Irodalom és film</p> <p>Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)</p> <p>Irodalom és színház</p> <p>Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)</p>

Fogalmak	klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma
Kötelező olvasmányok	Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek) Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Memoriterek	-

Témakör	I. A klasszikus modernség irodalma C. A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	Órakeret 3 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
a) Charles Baudelaire A Romlás virágai - Előszó Az albatrosz b) Paul Verlaine Őszi chanson Költészettan c) Arthur Rimbaud A magánhangzók szonettje	<ul style="list-style-type: none"> A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészeteszmény jellemzőinek számbavétele A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók) 	Egy dög Kapcsolatok Holdfény Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)
Fogalmak	szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

	<p>életútja legfontosabb eseményeinek megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése 	
Fogalmak	ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus	
Kötelező olvasmányok	Arany János: Toldi estéje	
Memoriterek	Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak) Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykörösi korszakból Arany János: Epilógus (részlet)	

Témakör	<p>I. A klasszikus modernség irodalma D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában 1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából b) Mikszáth Kálmán</p>	Órakeret 6 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
Az a fekete folt Bede Anna tartozása A bágyi csoda Beszterce ostroma	<ul style="list-style-type: none"> • Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása • Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása • Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása • A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában • Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban • A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése 	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)

	<ul style="list-style-type: none"> • Mikszáth egy művében a különc szerepének tanulmányozása • Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben 	
Fogalmak	különc, donquijoteizmus	
Kötelező olvasmányok	Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma	
Memoriterek	-	

Témakör	I. A klasszikus modernség irodalma D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában 2. Színház- és drámatörténet - Madách Imre: Az ember tragédiája	Órakeret 5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
Madách Imre: Az ember tragédiája	<ul style="list-style-type: none"> • Madách Imre Az ember tragédiája című művének közös órai feldolgozása • A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése • A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet • A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása • Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?) • Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben 	Mózes

Fogalmak	emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter
Kötelező olvasmányok	Madách Imre: Az ember tragédiája
Memoriterek	-

Témakör	I. A klasszikus modernség irodalma D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában 3. Szemelvények a XIX. század második felének magyar irodalmából		Órakeret 4 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK			Ajánlott alkotók, művek
a) Tompa Mihály A gólyához A madár, fiaihoz b) Gárdonyi Géza Az én falum (részletek) A láthatatlan ember (részlet) c) Vajda János Húsz év múlva	<ul style="list-style-type: none"> Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmodok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	Népdal Az Isten rabjai (részlet) A virrasztók Az üstökös Reviczky Gyula Magamról Schopenhauer olvasása közben	
Fogalmak	nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal		
Kötelező olvasmányok	-		
Memoriterek	-		

Témakör		Órakeret
----------------	--	-----------------

	IV. A magyar irodalom a XX. században A. Életművek a XX. század magyar irodalmából 1. Herczeg Ferenc	5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
Az élet kapuja Fekete szüret a Badacsonyon Színház- és drámatörténet: Bizánc	<ul style="list-style-type: none"> • Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével • A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése • Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése • Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben • A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése • Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése 	A hét sváb (részlet) Irodalom és színház Kék róka (részlet)
Fogalmak	Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű	
Kötelező olvasmányok	Herczeg Ferenc: Az élet kapuja	
Memorítetek	-	

Témakör	II. A magyar irodalom a XX. században A. Életművek a XX. század magyar irodalmából 2. Ady Endre	Órakeret 9 óra
----------------	--	--------------------------

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>Góg és Magóg fia vagyok én... Héja-nász az avaron Harc a Nagyúrral Új vizeken járok Az ős Kaján A Sion-hegy alatt Az Úr érkezése Kocsi-út az éjszakában Emlékezés egy nyár-éjszakára Őrizem a szemed</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet-Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái • Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében • A szimbólumok újszerű használata az életműben • A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése • Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése • Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból • Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával • A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása • A Nyugat születése, jelentőségének felismerése • Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása 	<p>A Tisza-parton Lédával a bálban Vér és arany Sem utódja, sem boldog őse... Az eltévedt lovas Elbocsátó szép üzenet Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz</p>
Fogalmak	szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én... Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában	

Témakör	II. A magyar irodalom a XX. században A. Életművek a XX. század magyar irodalmából 3. Babits Mihály	Órakeret 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>In Horatium A lírikus epilógja Esti kérdés Jobb és bal Mint különös hírmondó... Ősz és tavasz közt Jónás könyve; Jónás imája</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével • Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése • Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékőrzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása • Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával • Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei • Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége 	<p>A Danaidák Húsvét előtt Örök kék ég a felhők mögött (részlet) Ádáz kutyám A gazda bekeríti házát Csak posta voltál Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban</p>

Fogalmak	filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, ironia
Kötelező olvasmányok	Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Memoriterek	Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet) Babits Mihály: Jónás imája

Témakör	II. A magyar irodalom a XX. században A. Életművek a XX. század magyar irodalmából 4. Kosztolányi Dezső	Órakeret 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe) Boldog, szomorú dal Őszi reggeli Halotti beszéd Hajnali részegség</p> <p>Édes Anna</p> <p>Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, - s elbúcsúzik az olvasótól</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzssanyagban megjelölt művek elemzésével • Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása • A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által • Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése • A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában • A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben 	<p>Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke</p> <p>Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta</p> <p>Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében) 	
Fogalmak	homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)	

Témakör	II. A magyar irodalom a XX. században B. Portrék a XX. század magyar irodalmából I.		Órakeret 9 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK			Ajánlott alkotók, művek
a)	Móricz Zsigmond Tragédia Úri muri	<ul style="list-style-type: none"> Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata 	Judith és Eszter Barbárok Tündérkert (részlet)
b)	Wass Albert Adjátok vissza a hegyeim! Üzenet haza	<ul style="list-style-type: none"> A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemlet alapfogalmainak segítségével Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, 	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeim! A funtineli boszorkány (részlet)

	<p>magatartásformák felismerése, értelmezése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti háttérének feltárása • A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése • Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben • A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása 	
Fogalmak	naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom	
Kötelező olvasmányok	Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!	
Memoriterek	-	

48

Témakör	II. A magyar irodalom a XX. században C. Metszetek a XX. század magyar irodalmából - a Nyugat alkotói	Órakeret 5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Juhász Gyula Tiszai csönd Anna örök</p> <p>b) Tóth Árpád Esti sugárkoszorú Lélektől lélekig Isten oltó-kése</p> <p>c) Karinthy Frigyes Így írtok ti (részletek) Találkozás egy fiatalemberrel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata • A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése • Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, 	<p>Halotti beszéd Utolsó vacsora Szerелеm</p> <p>Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz Jó éjszakát Álarcosan</p> <p>Tanár úr, kérem (részletek)</p>

	<p>műfajban és tematikában szólalhat meg</p> <ul style="list-style-type: none"> • A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. • Az Így írtok ti irodalmi jelentőségének megértése • A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése • Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	<p>Utazás a koponyám körül (részlet) Előszó</p> <p>Szerb Antal: Budapesti kalauz marslakók számára Utazás és holdvilág (részlet)</p>
Fogalmak	A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

49

Témakör	III. A modernizmus irodalma	Órakeret óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A) Avantgárd mozgalmak</p> <p>a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)</p> <p>B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai</p> <p>a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése • Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben • Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása • Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése 	<p>Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok; Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz</p> <p>Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet) Gottfried Benn: Kék óra Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer Franz Kafka: A per (részletek)</p>

	<p>C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai</p> <p>a) Franz Kafka: Az átváltozás b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló</p> <p>D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései</p> <p>Irodalom és színház</p> <p>a) Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázszi mama b) Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus</p> <p>E) A posztmodern világirodalom</p> <p>a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek) b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/ modernizmus jelentőségének vizsgálata. • Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése • Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése • Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése • A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására. • Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai 	<p>Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás) Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár Julio Cortázar: Összefüggő parkok</p>
Fogalmak	dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern		
Kötelező olvasmányok	Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus		
Memoriterek	-		

Nyelvtan 12. osztály

Témák	Órakeret
I. Általános nyelvi ismeretek - a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	7 óra
II. Nyelvtörténet- a nyelv változása, nyelvrokonság, nyelvemlékek	6 óra
III. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés	10 óra
Szabadon felhasználható: összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre, számonkérésre	7 óra
ÖSSZESEN	30 óra

Témakör	I. Általános nyelvi ismeretek - a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	Órakeret
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> • a nyelv mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban • a kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek • a nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése • a nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya • nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása 	7 óra
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés A beszéd mint cselekvés A nyelvcsaládok és nyelvtípusok		A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában A nyelv szerepe a memória alakításában
Fogalmak	Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv	

Témakör	II. Nyelvtörténet- a nyelv változása, nyelvrokonság, nyelvemlékek	Órakeret 6 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> • A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése • A magyar nyelv rokonságának megismerése • Az összehasonlító nyelvszemlélet fejlesztése: nyelvünk helye a világban • Az interdiszciplináris tudatosság fejlesztése a nyelvtörténeti, irodalom- és művelődéstörténeti párhuzamosságok és összefüggések felfedeztetésével • Változás és állandóság nyelvi egyensúlyának megértése • Nyelvrokonság és nyelvcsaládok vizsgálata • A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos módszereinek tisztázása • A magyar nyelv eredetének, az erről szóló tudományos hipotéziseknek megismerése • A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái • A nyelvtörténeti kutatások forrásainak vizsgálata: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek • A magyar nyelv történetének főbb korszakai, és néhány fontos nyelvemlékünk (A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom) • A nyelvújításnak, illetve hatásának tanulmányozása 	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
Fogalmak	nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet	

52

Témakör	III. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés	Órakeret 10 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> • A rendszerező képesség fejlesztése • Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása • A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése 	
TÖRZSANYAG		Ajánlott tananyag
-		-
Fogalmak	Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése	

Irodalom 12. osztály

Téma	Óraszám
I. A magyar irodalom a XX. században II.	42 óra

II.	A XX. századi történelem az irodalomban	8 óra
III.	Metszetek a kortárs magyar irodalomból	5 óra
IV.	Regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom ⁱ	5 óra
V.	Az irodalom határterületei	5 óra
VI.	Felkészülés az érettségire: ismétlés, rendszerezés	15 óra
Szabadon felhasználható órakeret		10 óra
ÖSSZESEN		90 óra

Témakör	I. A magyar irodalom a XX. században II. A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II.	Órakeret 9 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p style="text-align: center;">József Attila</p> <p>Nem én kiáltok Reménytelenül Holt vidék Óda Flóra Kései sirató A Dunánál Tudod, hogy nincs bocsánat Nem emel föl (Karóval jöttél...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével • József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszembesítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása • Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a pályaképpel és a kor 	<p>Szegényember balladája Medáliák (részlet) Istenem Tiszta szívvel Áldalak búval, vigalommal Tedd a kezed Téli éjszaka Eszmélet Levegőt! Kész a leltár Gyermekké tettél Születésnapomra Nagyon fáj (Talán eltűnök hirtelen...) (Íme, hát megleltem hazámat...)</p>

	<p>társadalmi-történelmi viszonyokkal</p> <ul style="list-style-type: none"> • A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai • József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata • József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival) • Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása 	
Fogalmak	tárgyas tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet) József Attila Óda (részlet)	

54

Témakör	I. A magyar irodalom a XX. században II. B) Portrék a XX. század magyar irodalmából I.	Órakeret 7 + 2 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Örkény István Egyperces novellák (részletek)</p> <p>b) Szabó Magda Az ajtó</p> <p>c) Kányádi Sándor Fekete- piros Halottak napja Bécsben Sörény és koponya (részlet) Valaki jár a fák hegyén</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban • Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg • Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának 	<p>Irodalom és film Szabó István: Az ajtó</p> <p>Dél keresztje alatt Csángó passió Hiúság Kuplé a vörös villamosról</p>

	megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban	
	<ul style="list-style-type: none"> Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	
Fogalmak	groteszk, abszurd, egyperces, családrégény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziség	
Kötelező olvasmányok	Szabó Magda: Az ajtó	
Memoriterek	Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén	

Témakör	I. A magyar irodalom a XX. században II. C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.	Órakeret 23 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Metszetek: egyéni utakon Krúdy Gyula Szindbád - A hídon - Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál - Ötödik út Szabó Dezső Feltámadás Makucskán Weöres Sándor Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)</p> <p>b) Metszetek a modernista irodalomból - a Nyugat alkotói Szabó Lőrinc Semmiért Egészen Mozart hallgatása közben Radnóti Miklós Járkálj csak, halálraítélt! Hetedik ecloga Erőltetett menet Razglednicák</p> <p>c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból Dsida Jenő Nagycsütörtök Arany és kék szavakkal Reményik Sándor</p>	<ul style="list-style-type: none"> A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Történelmi kataklizmák és egyéni helytállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának 	<p>Márai Sándor: Szindbád hazamegy (részlet) Halotti beszéd Ottlik Géza Iskola a határon (részlet) Buda (részlet)</p> <p>Psalmus Hungaricus (részletek)</p> <p>Ahogy lehet</p> <p>Holló-ének Kolozsvári éjjel</p>

<p>Halotti beszéd a hulló leveleknek Eredj, ha tudsz (részlet) Áprily Lajos Tavaszi házsongárdi temetőben Március</p> <p>d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából Nagy László Ki viszi át a Szerelmet Adjon az Isten</p> <p>e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói Pilinszky János Halak a hálóban Apokrif Négysoros</p> <p>f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból Illyés Gyula Puszták népe (részlet)</p>	<p>kérdései lírai és prózai alkotásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> • A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. • A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása • Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján 	<p>Kós Károly: Varjú-nemzetség (részlet) Nyirő József: Madéfalvi veszedelem (részlet) Gion Nándor. A kárókatona még nem jött vissza Kovács Vilmos: Holnap is élünk Gyöngyszoknya (részlet) Himnusz Minden időben Csodafiú szarvas Tűz Harbach 1944 Agonia christiana Nagyvárosi ikonok Nemes Nagy Ágnes A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája Mándy Iván Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija Sinka István: Fekete bojtár vallomásai (részlet) Csoóri Sándor: Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsza Anyám szavai Metszetek a magyar posztmodern irodalomból Tandori Dezső Horror</p>
---	---	---

		Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása Hajnóczy Péter A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perziából (részletek) Esterházy Péter Termelési kisseregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)
Fogalmak	életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalom	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet) Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet) Áprily Lajos: Március (részlet) Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet	

57

Témakör	I. A magyar irodalom a XX. században II. D) Színház és drámatörténet	Órakeret 3 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
a) Örkény István: Tóték b) Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)	<ul style="list-style-type: none"> A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és 	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr! Németh László: A két Bolyai (részlet) Szabó Magda: A macskák szerdája Sütő András: Advent a Hargitán Csurka István: Ház mestersírató Gyurkovics Tibor: Nagyvizit

	<p>egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése</p> <ul style="list-style-type: none"> • A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése 	
Fogalmak	totalitárius, történelmi dráma	
Kötelező olvasmányok	Örkény István: Tóték	
Memoriterek	-	

Témakör	II. A XX. századi történelem az irodalomban	Órakeret 8 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>a) Trianon</p> <ul style="list-style-type: none"> • Juhász Gyula: Trianon • Vértó Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső) • Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet) <p>b) Világháborúk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gyóni Géza: Csak egy éjszakára... <p>c) Holokauszt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szép Ernő: Emberszag (részlet) • Tadeusz Borowski: Kővilág <p>d) Kommunista diktatúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek) <p>e) 1956</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából • Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd 	<ul style="list-style-type: none"> • A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése • Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban • Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása • Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása • Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> • Babits Mihály: A repülő falu • Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet) • Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás <p>Magyar katonák dala Alexis levele Alexandrához Polcz Alaine: Asszony a fronton</p> <p>Irodalom és film Török Ferenc: 1945 Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság</p>

		Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó Faludy György: Kihallgatás Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet) Irodalom és film Michael Radford: 1984 Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld Albert Camus: A magyarok vére (részlet)
Fogalmak	-	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

Témakör	III. Metszetek a kortárs magyar irodalomból	Órakeret 5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
A szaktanár által szabadon választott írók, művek	<ul style="list-style-type: none"> Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Annak a belátása, hogy a kortárs törekvések megismerése segíti a körülöttünk levő világ megértését. • Kortárs irodalom: a tájékozottság növelése, az eligazodás támogatása; a fogalmi műveltség bővítése. Kortárs alkotások értelmezése, a művekről szóló vélemények, elemzések mérlegelése. A kortárs irodalmi élet több szempontú bemutatása. ¹ 	
Fogalmak	kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés ²	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

Témakör	IV. Regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom	Órakeret 5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
A régió, tájegység, település, kerület, iskola kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (pl. kisebbségi irodalom, folklór, múzeum, színház, irodalmi folyóirat stb.); az ide kötődő, ehhez kapcsolódó szerző(k) irodalmi műve(i). Irodalmi emlékhelyek (szülőház, emlékszoba, kiállítás, múzeum, temető, színház stb.). A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek. ³	<ul style="list-style-type: none"> • Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése. • Irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás. • Eligazodás, tudás- és tapasztalatszerzés a tájegység/ település/ kerület/ iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományairól, irodalmi emlékhelyeiről.⁴ 	Békés megyei alkotók, irodalmi emlékhelyek, Bárka, stb

¹ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

² Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

³ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

⁴ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

Fogalmak	regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet ⁵
Kötelező olvasmányok	-
Memoriterek	-

Témakör	V. Az irodalom határterületei	Órakeret 5 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
<p>A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői vagy Az irodalom filmen; filmes feldolgozások. A választott témához kapcsolódó fogalmi ismeretek.⁶</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére. • Az esztétikai és művészeti tudatosság alakítása, fejlesztése. • Az irodalmiság változó fogalmának áttekintése, példákkal. • Több szempontot érintő megbeszélés az ízlésről, annak kontextusairól, alakulásáról. • A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. • Más kultúrák megismerésének igénye. • Az érvelő képesség, a retorikai tudás továbbfejlesztése, példával való bizonyítása hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány⁷ 	<p>pl. fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektúr; dalszöveg, pl. Tolkien, Rowling, stb.. pl. Szerelmes Shakespeare, Anyegin, 10 dolog, amit..., stb.⁸</p>

⁵ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

⁶ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

⁷ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

⁸ Beemelve az előző kerettantervből, amely a 33/2015. (VI. 24.) EMMI rendelet alapján készült

Fogalmak	ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (filmes) adaptáció.
Kötelező olvasmányok	-
Memoriterek	-

Témakör	VI. Felkészülés az érettségire: ismétlés, rendszerezés	Órakeret 15 óra
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		Ajánlott alkotók, művek
	<ul style="list-style-type: none"> • A rendszerező képesség fejlesztése • Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása 	
Fogalmak	Az eddig tanult fogalmak rendszerezése	
Kötelező olvasmányok	-	
Memoriterek	-	

ⁱ A 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet által meghatározott érettségi vizsga vizsgaszabályzata, illetve az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet hatályai nem változtak az 5/2020. (I.31.) Kormányrendelettel, ezért ez a helyi tanterv a középszintű magyar nyelv és irodalom érettségi szabályzóinak megfelelően kitér a kerettantervben nem érintett két témakörre: a regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom, illetve az irodalom határterületei kötelező szóbeli tételek témáira is. Erre a kerettantervben megadott, törzsanyagra fordított órakereten felül kerül sor.

Említésre méltó az is, hogy a témakörök elnevezéseinél a kerettanterv a 2005-ben bevezetett - 2017-ben felülírt - sémáihoz tér vissza, így nehezen egyeztethető össze a fenti szabályzókkal.